

IV
24401
a, Laž

1865

LETNO
SPOROČILO

očitne glavne šole

IPAVSKE

1865.

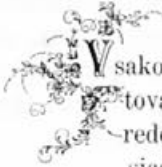
V Ljubljani.

Natisnil J. Rud. Milic. — Založila ipavska glavna šola.

Besedica staršem in srenjskim možem.

Kakor si kdo postelje, tako bo lešal.

Preg.

 Vsako leto ima štiri letne čase, slehern čas pa pripravlja kmetovavcu posebna dela, katerih brez odloga se poprijeti ter porredoma in marljivo zvrševati je tako silno potrebno, da bi mu sicer vsako še tako veliko pa prepozno prizadevanje ali le malo pridelka doneslo, ali še celó popolnoma brez sadú ostalo.

Kdor hoče na primer v jeseni žitnice in hrame napolniti, ali vsaj toliko spraviti v nje, da bo sebe in svoje po zimi s tim lahko preživil, pa tudi z modrim hiševanjem vsim nenavadnim potrebam zadostoval, mora vinograde in polje že v prvem spomladanskem času umno in skrbno obdelovati pričeti in ravno tako v poletju pridno oskrbljevati ne jenjati.

Tudi naše življenje ima štiri dobe enake čveterim letnim časom. Pomladi podobna je otroška mladost, poletju leta mladenčev in deklin, jeseni enaka je moška doba; zimi pa starost in smrt. Kakor tam, tako tudi tù vrté se dobe nemudoma naprej in — prezreti ne smeš ne zamuditi opravil, ki ti jih spomlad in poletje življenja določujeti, ako hočeš v jeseni zadovoljen biti, v starosti pokojino živeti, in potem mirno, srečno umreti.

Ko dete zraste otrok, odpre se mu rajska spomladanska doba ter brž pričeti je na vse strani ga odgojevati; in — ravno Vaš, starši, je ta glavni posel. Po lastni skušnji pa Vam je znano, da sami polja svojega nikakor niste v stanu obdelati; zdaj to, zdaj drugo primora Vas, privzeti si pomagavcev, naj vže velja, kar hoče, da le delo ne zastaja, temveč, da napreduje in da se še o pravem času konča. Nič manj jasno je pa tudi, da družega polja, otročičev svojih, sami ne morete obdelovati, to je, jih odgojevati, kakor velewa dolžnost; tudi na to polje Vam drugi morajo na pomoč prihiteti, da se nič časa ne zamudi in otrokom škoda odvrne, ki bi se pozneje ali le teško, ali pa še celó ne popravila. Pomagavci pri izreji otročičev so Vam pa duhovni in svetni učenci — in kraj, kjer težavno nalogo to zveršujejo, je šola, z Vašo pridnostjo prekrasno sezidano, „Veri in Omiki“ posvečeno poslopje. Tù sem tedaj po-

šiljati morate jih — ali vže radi ali neradi —, da boste dolžnosti do njih res spolnovali in ne krivi prihodnje njihove nesreče, česar pa bil sem Vas vže ob času blagoslovljenja šole živo opomnil. — Ne brez vzroka govoril sem tedaj pred dvema letoma o tem, kar šolsko obiskovanje od Vaše strani zadržuje, tudi ne tje v en dan lani Vam naznanil pripomočke, ki ga pospešujejo. — Kar pa sem govoril gledé na vsakdanjo šolo ter Vam resno priporočal, vse to in še več velja tudi za nedeljsko, dasiravno marsikteri še vedno modruje rekoč: „Čemu neki nedeljska šola, ko so otroci vže toliko let prej v vsakdanjo zastoj hodili?“ Al tako govoré le nevedneži, ob enem šolski nasprotniki, le tim je vsakdanja šola brez sadú in nedeljska od več kot peto kolo pri vozu; modrim in razumnim pa je nedeljska šola blažena odgojilnica za djansko življenje; vredna, da jo slehrn, ki blagostanja sebi in svojim želi, na vso moč podpira, in — ravno tega nektere prepričati — je glavni namen letašnjega šolskega sporočila.

Vsakdanji poduk je otroku do dvanajstega leta to, kar je pomlajeni zemlji v prvi spomladi sejatev in pridna roka. Osat in plevel ta rodila ti bo, ako je nisi redno oskrboval, osat in plevel rodil ti bo uni, ako si ga v nemar pušal. Privsemtem pa se poduk v vsakdanji šoli vender popolnoma ne zvrši, ampak postavi se tû le podlaga, na kateri gre poslej v nedeljski nadaljevati. Kdor potemtakem svojemu otroku pot v to šolo zagraja, mu nareja neizrekljivo krvico, ker ga ne pusti do pripomočkov, s katerimi bi si zljajševal prihodnje življenje; in — če vže ostareli človek spoznati mora, da še ni popolnoma zučen, temveč, da ga skušnje od dne do dne bolj modré, koliko manj more se reči, da je otrok vsakdanjo šolo dovršivši dostojno izobražen, da poduka več ne potrebuje. Veliko koristnih vednost prisvojijo si otroci v vsakdanji šoli, al komu je neznano, kako lahko se vse to zopet pozabi, če se večkrat ne ponavlja; polagoma izpuhtelo bi jim iz glave vse, česar bili so se naučili in tako bil bi ves čas zgubljen, ves trud zastoj. S pridnim ponovljanjem pa se pridobljene znanosti še le živo vtisnejo v spomin in postanejo jim prava lastnina. Nedeljska šola je tedaj ponovljavnica, ki vtrjuje vže pridobljeno in — to je prva velika korist, ki učencem dohaja iz nje. Pa še več kot ponovljati je treba v nedeljski šoli. Slehrn učenik namreč vé, da marsikaj še tudi naj pridnišim učencem v vsakdanji šoli temno ostane, to gré torej učeniku pojasnovati in pojasnjeno potem na djansko življenje, na vsakdanje potrebe obračati, ker bi sicer vednosti vse, še tako pridno ponovljene vender zopet le malo koristile. Koliko djanskih resnic vže iz kršanskega nauka ostane majhnim nerazumljivih, in o koliko rečeh se ne sme ne v vsakdanji šoli ne v cerkvi govoriti, kar pa učenec pozneje vender le vediti mora! V vsem tem podučé se pa lahko v nedeljski

šoli, jim kazaje izgleda iz vsakdanjega življenja, kateri pa tudi bolj segajo v mlade srca, kakor le gole besede. Nič manj pojasnujejo in obračajo se v ponovljavnici tudi druge vednosti na vsakdanje potrebe, kakor: branje, pisanje in številjenje. Gledé na branje prebirajo se koristne bukve, podučljivi časopisi, ki pospešujejo vsestransko dušno in telesno življenje, da se učenci vže tû popolnoma prepričajo koristi, ki po vednosti branja človeku priteka. Ravno tako v oziru pisanja in številjenja vadijo se tû otroci vsakoršnje v življenju potrebne liste in račune narejati, da je povsem tem nedeljska šola ne samo ponovljavnica, ampak tudi pojasnilnica in djanska šola. Nedeljski učenci se vadijo, bi nekako rekel, orodje v sakdanji šoli pridobljeno brusiti in ga prav v življenju rabiti; in glejte, vže to je dovolj, ko bi nič drugega ne bilo, kar nedeljsko šolo priljubljuje in kar razumnega urno prepriča, da je res potrebna in ne peto kolo pri vozu. — Toda ponovljavnica ima še vse kaj več storiti! Glejte, otroci Vaši hočejo jesti, pa hotli bodo tudi prihodnjič živeža imeti nič manj kot Vi zdaj, to jim je vže prirojeno ter se ne da nikakor odpraviti. Bog pa, dasiravno neskončno dobrotljiv, ne bo jim vsipal naravnost iz nebes, kakor se tudi Vam dozda kaj takega zgodilo še ni; na zemljo postavil jih je in iz nje morali si bodo pridobljevati vsakdanje hrane in potrebne obleke. Al zemlja, kakor veste, jim zopet ne bo metala sama iz sebe, da bi je nič ne oskrbovali, temuč ona hoče, da bodo posebno marali za njo. Zemlja enaka je prav nježni gospej, s katero moraš prav prav pazljivo ravnati, da milosti njene ne zgubiš; in — v mestih otroci vadijo se tudi takega lepega vedenja ali pri olikanih družinah ali pa iz v ta namen spisanih bukev. Ravno tako imamo za gospo zemljo v glavnem mestu, v Ljubljani, neko družbo imenovano „kmetijska družba“, tudi imamo kmetijske bukve, in še celó kmetijske časopise, kateri nas vsi uče z gospo zemljo prav modro ravnati, to je prav obdelovati jo, če hočemo, da nam donášala bode, kar od nje zahtevamo. To slavno društvo, bukve in časopisi v ta namen spisani nas uče, kako s travniki ravnati, za tečno krmo skrbeti, kako drevje zlahkniti in živino lepo rediti; nas uče, drobnih bučelic ne zanemarjati, vinograde obdelovati in sviloprejke rediti in —, glejte, vse to spada tudi v nedeljsko šolo, ter je in mora biti sedanjí čas poglobilni nauk, ako hočete sebi in otrokom telesno blagostanje sboljšati. Kako da je živo potrebno, da se otroci Vaši v kmetijstvu urijo, pomislite le, kako bilo je nekda in kako je zdaj! Slavni naš rojak Vam gotovo vsaj po imenu znani g. doktor J. Bleiweis je v velikem zboru prej omenjenega kmetijskega društva 1861. l. rekel, da prostora naše dežele kranjske, kateri 1,732.000 oralov in 425 □ sežnjevi meri, nismo v stanu po svoji volji raztegniti. Kar imamo, to je in ostane ravno tako. Todà prostor ta, pravi dalje g. doktor, ki je 1807. l. 416,189 prebivavcev imel in jih morebiti lahko preživil, mora zdaj 451.941 ljudi, tedaj 35.752

več, kakor pred 53. l. ređiti. S temi besedami, ktere nekako sosebno ipavsko dolino zadevajo, resno opominja učeni mož kmetovavca, ne le vsaki dozđaj ne še obdelovani kosec zemlje v prid obrniti, temuč kliče na vso moč, kmetijštva se pridnejše poprijeti in vže mladino marljivo vaditi v tem. — Pred dvajsetimi leti ni bilo krompirjeve bolezní, slehrna še tako borna kočica imela ga je na kupe, da je ostajal; a zdaj ni več tako, treba je tedaj, dokler nam dobrotljivi Bog te bolezní ne odvrne, bolj se poprijeti, sadjoreje, sviloreje, vinoreje in nauk v tem, glejte, deli zopet nedeljska šola. — Dalje do 1857. l. se je z vožujo na veliki cesti mnogo mnogo prislužilo, da ti je zemlja le še nekoliko donesla, bil si brez vse skrbi, ali tudi to se je predrugáčilo. Vožnje so nehale, poljedelstva, kar si ga umel, bil si se odvadil, novci pridobljeni so potekli in zdaj pritiskajo reve in nadloge, da ne veš kaj in kako? Tisti čas, bilo je tedaj tako, a zdaj je drugače in ravno te drugačine okolišine terjajo od tebe, kmetovavec, da se vseskozi prestvariš sam, pa tudi otrokom svojim potrebnega poduka ne odteguješ. Ker so vsakdanje potrebe vedno večí, Bog pa nam le po zemlji, na ktero nas je postavil, daje, s čemur jih upokojiti zamoremo, zemlja nam pa le zopet po meri, kakor jo obdelujemo, deli; je toraj treba, da skoraj pričnete učiti se zemljo bolj obdelovati in, da posebno ta nauk naklonite otrokom svojim s pridnim pošiljanjem v nedeljsko šolo. Ako tedaj preudarite svoj revni stan, in če potem pomislite pripomoček, s katerim si ga zboljšati lahko morete, kdo bi se še predrznil nedeljsko šolo nepotrebno imenovati? Al da bo poduk v kmetijštvu res zdaten, da bo ponovljavnica naša resnično djanska šola, ni dovelj le take bukve in časopise imeti in jih brati, ki v kmetijštvo segajo, treba je naši šoli tudi vrta, kakoršnjega vže slehrna skrbna srenja za šolo ima, da se učenci tudi djansko vadijo, kar jim bukve posnemati velé.

Obrnem se toraj pri tej priložnosti k Vam, dragi starši, v imenu ljubljencev Vaših, kterim gotovo enkrat srečnim biti želite, obrnem se tudi k Vam, srenjskim možem, ki Vam je nad srenjo čuti in za njeno blagostanje skrbeti dolžnost, ter poprosim, priskrbeti šoli takega vrta, da se bodo otroci djansko vadili že v prvi dobi, česar gotovo potrebovali bodo v prihodnjem življenju. Ako bo šola taki vrt v last dobila, mladina pa k nauku pridno hodila in ga tudi Vi tej v izgled poslušati se ne sramovali, povem Vam, spolnili boste s tim svojo dolžnost ter otrokom že v njihovi spomladi preskrbeli naj bolje doto, ki jim jo starši le dati zamorejo.

Iz vsega tega je jasno, da nedeljska šola ne uči več — le ročnega branja, pisanja in številjenja, temuč da vodi vse te vednosti na djansko življenje, na vsakdanje potrebe; še več, da uri mladino tudi zemljo vsestransko prav obdelovati, iz ktere si morala bode vsakdanjega živeža

pridobljevati. Nedeljska šola ni tedaj od več, ampak je živo potrebna naredba, ni peto kolo, ampak kot os pri vozu, brez ktere koles še rabi ne moreš. Podpirajte tedaj starši in srenjski možje na vse strani to djansko šolo! Vi pa, otroci, spoznajte svoj zlati čas in to, kar Vam bo nekdanj v prid ter vedite, da resničen je pregovor: „Kakor si kdo postelje, tako bo ležal“.

Ravnatelj.

Šolska oznanila.

Predniki in učitelji:

- Juri Zavašnik**, višji ogleda, korar, knez. konz. svetovavec, poročevavec v šolskih rečeh i. t. d.
- Juri Grabrijan**, okrajini ogleda, vitez c. k. avstr. F. J. reda, častni korar, knez. konz. svetovavec, dekan, farnik i. t. d.
- Luka Hiti**, ravnatelj, katchet in kuratbeneficiat baumfirchenthurm'ski, je učil kršanski nauk, zgodbe sv. pisma, evangeli in slovenšino, 13 ur na teden.
- Janez E. Tomažič**, duhovni pomočnik, je učil kršanski nauk v popoldanski nedeljski deški šoli 1 uro in $\frac{1}{2}$.
- Jožef Barle**, redoviti učitelj in načelnik 4. razr., je učil razun krasopisa in risarije vse predmete v 4. razr., nemšino in številjenje v 3. razr. vsakdanje šole, kmetijštvo v dopoldanskem deškem, in kršanski nauk v popoldanskem dekliskem oddelku nedeljske šole, 25 ur na teden.
- Peter Kapun**, redoviti učitelj in načelnik 2. razr., je učil razun branja vse predmete v 2. razredu, krasopis v 3. razr. in iz „Blaže in Nežica“ najvažniši reči v dopoldanskem dekliskem oddelku nedeljske šole, 18 ur in $\frac{1}{2}$ na teden.
- Anton Hribar**, redoviti učitelj in načelnik 1. razr., je učil razun štev. vse predmete v 1. razr., krasopis in risarijo v 4. razr. in petje v 2., 3. in 4. razr., 24 ur na teden.
- Alojzi Kušar**, začasni učiteljski pomočnik in načelnik 3. razr., je učil številjenje v 1. razr., slov. in nem. branje v 2. in 3. razr., 17 ur na teden.

Pregled

posamnih nauk, ur na teden in število učencev in učenk:

Nauki	Razredi				Nedeljska sola		Ure vкуп
	I.	II.	III.	IV.	učen- cev	učenk	
1. Kršanski nauk	3	2	3	4	1½	1½	15
2. Slovenščina	6	3	3	2	—	—	14
3. Nemščina	4	9	9	9	—	—	31
4. Številjenje	4	4	3	3	—	—	14
5. Krasopis	5	4	4	2	—	—	15
6. Risarija	—	—	—	2	—	—	2
7. Petje	5				—	—	5
8. Sadjoreja, sviloreja, vinoreja in čbelarstvo	—	—	—	—	1½	—	1½
9. Gospodinstvo in najvažniši oddelki iz „Blaže in Nežica“	—	—	—	—	—	1½	1½
Skupaj	22	22	22	22	3	3	99
Število šolske mladine . . .	139	92	64	41	65	88	489

Očitne preskušnje

prvega polleta bile so 6. in 7. mal. travna, drugega polleta pa 25. in 26. vel. srpana; zahvalna sv. maša bo 27. vel. srpana o 6. zjutraj v farni cerkvi, o 5. popoldan pa slovesna delitev daril v šolski dvorani.

Začetek prihodnjega šolskega leta bo 3. listopada t. l.

Napredek šolske mladine.

4. r a z r e d.

Darila ste dobile:

Dušnik Antonija iz Ipave.

Dolenec Berta iz Ipave.

Pohvaljeni so bili:

Cotić Maks iz Ipave.

Dolenec Alojzi iz Ipave.

Dolenec France iz Ipave.

Mejak Peter iz Vrhlike.

Dobro so se učili:

Duren Anton iz Gradiša.

Kobal Matevž iz Senobora.

Minkuž Valentin iz Ipave.

Prhavec Leopold iz Vrhlike.

Rodman France iz Ipave.

Sček Jožef iz Gradiša.

Hrovatin Terezija iz Dupelj.

Kodelja Franca iz Ipave.

Mrlák Adelita iz Ipave.

Plajar Emilija iz Ipave.

Premrl Marija iz Ipave.

Tomažič Joana iz Ipave.

Žvokelj Ana iz Ipave.

Slabejše se jih je učilo: 17

Vvrstjenih ni bilo: 5

Število vsih v 4. razredu: 41.

3. r a z r e d.

Darila so dobili:

Semić Janez iz Dolgepoljane.

Bauer Ana iz Ribnice.

Wagner Filipina iz Idrije.

Ambrožič Marija iz Vrhpolja.

Lekan Joana iz Ipave.

Pohvaljeni so bili:

Majer France iz Planine.

Planinec Janez iz Ipave.

Premrl France iz Vrhpolja.

Wagner Mavrici iz Idrije.

Žvokelj Janez iz Vrhpolja.

Smolik Jozefa iz Ipave.

Dobro so se učili:

Bajic Anton iz Dupelj.

Berčić Jožef iz Ljubljane.

Blagonje France iz Ipave.

Božič France iz Dupelj.

Curek Štefan iz Gradiša.

Dekleva Jožef iz Ipave.

Frjančič Miha iz Vrhpolja.

Grabrijan Nande iz Ipave.
 Kariž France iz Gradiša.
 Kompare Anton iz Lokavic.
 Lovrenčić Jožef iz Vrhpolja.
 Lovrenčić Matija iz Vrhpolja, h. št. 7.
 Prhavec Jožef iz Vrhnikke.
 Sever Jožef iz Zemonca.
 Smuč Janez iz Ipave.
 Škrl Alojzi iz Ipave.
 žl. Živichofen Jožef iz Podbrja nad
 Ipavo.

Blagonje Marija iz Ipave.
 Česen Franca iz Ipave.
 Lovrenčić Franca iz Vrhpolja.
 Repić Marija iz Ipave.
 Repić Marija iz Vrhpolja.
 Smuč Jozefa iz Ipave.

Slabejše se jih je učilo: 21
 Vvrstjenih ni bilo: 9

Število vsih v 3. razredu: 64.

2. razred.

Darila so dobili:

Dušnik Jožef iz Ipave.
 Sček Andrej iz Gradiša.
 Lekani Alojzi iz Ipave.

Pohvaljeni so bili:

Buković France iz Gradiša.
 Dolenc Gustav iz Ipave.
 Mejak France iz Vrhnikke.
 Raspor Jožef iz Vrhpolja.
 Repić France iz Vrhpolja.

Bauer Alojzija iz Krškega.
 Biber Marija iz Ipave.
 Kodelja Franca iz Ipave.

Dobro so se učili:

Duren Anton iz Gradiša.
 Kete France iz Ipave.
 Kodelja France iz Ipave.
 Kodelja Jožef iz Ipave.
 Petrić Jakob iz Ipave.
 Planinec Jakob iz Gradiša.
 Planinec Janez iz Gradiša.
 Semić Alojzi iz Ipave.
 Skapi France iz Ipave.
 Smolik Alojzi iz Ipave.
 Škrl Matevž iz Vrhpolja.
 Uršić France iz Vrhpolja.

Ambrozić Jozefa iz Vrhpolja.
 Bratina Katarina iz Ustja.
 Cizara Joana iz Ipave.
 Cotić Marija iz Ipave.
 Dolez Joana iz Hrenovice.
 Gliha Jozefa iz Ipave.
 Grahar Klementina iz Ipave.
 Jež Joana iz Gradiša.
 Kobal Joana iz Ipave.
 Lovrenčić Marija iz Vrhpolja, h. št. 25.
 Mihelčić Marija iz Ipave.
 Mohorčić Helena iz Ipave.
 Petrić Joana iz Zemonca.
 Petrić Katarina iz Ipave.
 Petrić Marija iz Ipave, h. št. 189.
 Premrl Marija iz Vrhpolja.
 Rodman Marija iz Ipave.
 Rupnik Amalija iz Ipave.
 Žonta Ana iz Ipave.
 Žvokelj Jozefa iz Ipave.

Slabejše se jih je učilo: 33
 Vvrstjenih ni bilo: 16

Število vsih v 2. razredu: 92.

1. r a z r e d.

Darila so dobili :**Osana** Jožef iz Razdrtega.**Kapun** Alfonz iz Krškega.**Zorè** Helena iz Bukovja.**Repić** Franca iz Vrhpolja.**Premrl** Marija iz Dupelj.**Pohvaljeni so bili :**

Godina France iz Ipave.
 Hrovatin Aleksander iz Dupelj.
 Majer Viljem iz Planine.
 Markić France iz Ipave.
 Pegan Jernej iz Ipave.
 Poniž Bernard iz Ipave.
 Rupnik Anton iz Ipave.

Duren Joana iz Gradiša.
 Repić Marija iz Vrhpolja.
 Rušt Joana iz Ipave.
 Semenić Marija iz Ipave.

Dobro so se učili :

Bizjak Janez iz Ipave.
 Curek Andrej iz Ipave.
 Duren Janez iz Gradiša.
 Frjančić France iz Ipave.
 Frjančić Jožef iz Dupelj.
 Krašnja Jožef iz Dupelj.
 Lovrenčić Marka iz Vrhpolja.
 Lovrenčić Matija iz Vrhpolja.

Malik Matija iz Gradiša.
 Mihelčić Matija iz Ipave.
 Prhavec Anton iz Vrhniko.
 Rušt Matija iz Gradiša.
 Škrl Anton iz Ipave.
 Trost France iz Ipave.
 Žgavec Janez iz Ipave, h. št. 33.
 Žgur Jožef iz Gradiša.

Kodelja Marija iz Zemono.
 Lovrenčić Jozefa iz Vrhpolja.
 Mohorčić Franca iz Ipave.
 Pavlin Marija iz Ipave.
 Premrl Marija iz Vrhpolja.
 Rupnik Jozefa iz Zemono.
 Rodman Franca iz Ipave.
 Skapin Marija iz Ipave.
 Tomažić Franca iz Dupelj.
 Tomažić Jozefa iz Gradiša.

Slabejše se jih je učilo : 48

Vvrstjenih ni bilo : 49

Število vsih v 1. razredu : 139.

